

ТЕМА 1: Дебати за ценностите

Учебна и дидактическа помощ

Мохамед (570- 632)

Когато Августин- епископ на Хипо Региус – умира през 430г., този пристанищен град тъкмо е обсаден от вандалите. Само около 350г. по-късно мохамеданите покоряват крайбрежната ивица между днешните земи на Алжир и Индонезия и от тогава ислямът решително определя условията на живот на всички северноафрикански народи и до днес.

Августин насочва вниманието на християните в известен смисъл от конкретното светско общество (civitas terrena) към богодържавие (civitas Dei), а ислямът упътва мохамеданите по-скоро към това, да станат активни в оформянето на света. (Т 1/15)

Умма

Обществената рамка, в която трябва да бъде регулиран общия живот на мюсюлманите, се казва Умма, с което може да се има пред вид както едно племе, царство, държава, така и едно религиозно общество като това на евреите или християните. С течение на времето под това се разбира все повече общността на мохамеданите (умма мохамедия или ислямия). *“Духовното и културно единство на мохамеданите в “умма” изглежда на мохамеданите като символ на Божието единство. Като член на “умма” мохамеданинът е принадлежал и принадлежи към “Dar al-Islam”(къщата на исляма). Само така той може да изпълнява своите религиозни задължения оптимално.Единството на” Умма” се проявява в общата изповед и в общото съблюдаване на Божието право. Задачата на ислямските политически водачи е да поддържат “Умма” дееспособна, свободна от разединение и ерес.”*(ХУРИ и др.,1991, стр.292 и сл.)

Дискусията за това, каква трябва да бъде Умма, една цел, към която се стреми човек или някогашно състояние, което може да се възстанови отново, е в разгара си както сред учени така и сред фанатизираните ислямски интелектуалци и фундаменталисти.(Т 1/16)

Тъй като вярващите мохамедани едва ли могат да си представят една светска умма извън Божието право (шария), то за тях е тежко да водят обществен и изцяло интегриран живот в една не ислямска държава. Вярващият мохамеданин усеща това като непрекъсната заплаха за своята идентичност.(Т 1/17)

С оглед на съвременните социално-икономически отношения в едва ли не всички ислямски страни намира въпросът за това....: *“дали ислямът като културна система, която претендира за абсолютност и безвремие и затова е исторически враждебна и възпрепятства промяната, или мюсюлманите са развили своите собствени пътища да проявяват тази абсолютност в ежедневието си практика, без да престават да вярват в нея.”*(ТИБИ, 1991, стр.28)

Европа като разделна територия на Умма?

Вероятно голяма част от живеещите в Европа мохамедани не вземат толкова буквално някои изказвания от Корана, но тези, които го правят, имат проблема, че трябва да се държат спрямо европейското общество или лицемерно или в буквалния ислямски смисъл да прегрешават спрямо Божието поръчение, да въведат Умма като жизнено пространство за всички европейци, което значи активно да мисионерстват.

“ Съответно един белгийски ислямист се изрази на една обществена среща в холандския университет на Лайден със следните думи: “ Ние като мюсюлмани следваме валидните в Европа закони, но не техния дух. Следва допълнението: “...и това ще е така, докато сме малцинство”(ТИБИ, 2002, стр.55)

Основателят и директор на лондонския ислямски колеж, Имам Заки Бадави, определи Западна Европа на Световния икономически форум в Давос доброжелателно вече не като къща на войната (Dar al-harb), а я причисли към къщата на исляма (Dar al-Islam), защото биха живели около 15 мил. мюсюлмани. Това, че Европа притежава своя собствена (почти 1000г. по-стара) идентичност, и чрез няколко милиона ислямски имигранти не става ислямска, той не иска да осъзнае. (ТИБИ, 2002, стр. 55)

Предизвикателства и конфликти между исляма и европейския западен свят

Религии и насилие

Многобройни са примерите за употреба на насилие като знак за Божията мощ, както в Библията за евреите и християните, така и в Корана за мюсюлманите. Също толкова многобройни обаче са елементите на критиките към насилието и ограничаването на грубата сила, които се съдържат в двете книги, и които задължават както евреите и християните, така и мюсюлманите към мир и милосърдие, към прощаване и справедливост един спрямо друг. (МАЙЕР, 2004,стр.18 и сл.)

Историческата памет на народите

В историята на изминалите 3000 години е имало много събития, които съответстват на горе споменатите принципи на монотеистичните религии: вземането на територията на Палестина от евреите, разпространението на исляма(С1/3), Реконкистата на християните в Испания (С1/4), кръстоносните походи на християните срещу ислямската обсада на Светите места (С1/5), отчасти насилственото християнизирание на Америка. И ние маже само да се надяваме, че и религиозно мотивираните актове на насилие на ислямските фундаменталисти (джихадисти) в най- ново време скоро ще бъдат последвани от фаза на осъзнаване на мирните наченки в Корана.

Предстоящите ни задачи- предвид настоящата изходна ситуация- са без съмнение много трудни и изискват особени усилия точно в образователната система.

Къде е линията на конфликта?

Положението от гледна точка на мюсюлманите ни описва място в текста на един доклад на Адел Теодор Хури, изнесен на 8.02.2004 на транс-националното заседание на Комкулт в Утрехт.(Т 1/18)

От перспективата на всички европейски и американски държави на исляма трябва да се противопоставят стойности, които са неоспорими за мирното съвместно съществуване в тези области и затова не стоят на разположение за разглеждане:

1. Отказ от ислямската претенция за превъзходство над така наречената западна култура.
2. Признаване на еднакъв по ранг религиозен плурализъм. Това не е същото като политеизма, тъй като всички три Аврамови религии по принцип вярват в един и същи Бог.
3. Разделяне на религията от политическия живот(държавата).
4. Признаване на всеобщите човешки права, особено на индивида и равноправието между мъжа и жената.

Как се е стигнало до различното развитие между западноевропейската и ислямската културна среда?

Исходните условия на двете култури до 16. век не са били фундаментално различни, въпреки че две значими развития са започнали още преди това:

- Ислямът преработва наследството на гръцко-римската философия различно от така наречения християнски Запад.

- Ислямът не познава дуализма между светското и духовното господство. Той се развива в Западна Европа още по време на Средновековието и прави възможно до 16. век независимото от господство и религия мислене. Хуманизмът, ренесансът и просвещението като духовни течения остават непознати като духовни течения за ислямския свят чак до 19. век.

Много малко османски учени и пратеници смятали за нужно да се занимават със света на неверниците и ако правели това, то било доста повърхностно и неточно. *“Европеецът е различен, не само заради това, че принадлежи към друга нация и е подчинен на друг господар, живее в друга страна или говори друг език. Той е различен затова, защото е предан на друга религия. В следствие на тази другост те го преценяват като злонамерени се знае, че е малоценен. Автори, които пишат за християнството, си служат несъмнено с един познат метод на модерната пропаганда и реклама, при който те изтъкват тези възгледи чрез безкрайно повтаряне и се намесват в съзнанието. Независимо от редките изключения, не се споменава европейска нация или група, нито даже европейски индивид без определението “неверник”.* (ЛЕВИС, 1983, стр.177 и сл.)

Обобщение

Същината и силовото поле на исляма е единството и неповторимостта на Бог (tawhid). Аналогично на това е измислена Умма като неповторима общност на всички вярващи. Тъй като тя е важна рамка, в която вярващият мюсюлманин може да засвидетелства своята вяра, много трудно би му се отдало да признае една плуралистично организирана Умма по принцип.

Тъй като западните демокрации в същината си обаче се основават на доброволния консенсус на хората (индивидите), които сами си определят правила, то това за един мюсюлманин изглежда или като светотатство, или най-малкото му причинява неприятно чувство, или призовава към промяна, подтиква към различните степени на джихад.